

ontnemen. Wie humaan is, liegt in zoo'n geval en vervult daarmee zijn menschenplicht. Niemand mag daaruit de gevolgtrekking maken, dat waarheidszin voor den medicus niet past, en nu maar overboord moet gegooid.

Hetzelfde geldt voor ons medisch beroepsgeheim. Er zijn gevallen, waarin ernstige, conscientieuze en welberaden medici door plichtgevoel gedreven zijn, hun beroepsgeheim te schenden. Daarmede wordt aan het beroepsgeheim als leidend principe geen afbreuk gedaan.

In het gecompliceerde leven komt ieder nu en dan tusschen een dadelijke plicht en een groot principe in de knel. Hij ontkomt niet aan het alternatief òf een algemeene òf een bijzondere plicht te schenden: het is onvermijdelijk en noodig, dat hij daaronder lijdt. Zich uit de klem te wringen door het principe valsch te schelden en over boord te werpen, dunkt mij een onberaden, gevaarlijke therapie.

Zoo schijnt de zaak mij te zijn, en ik heb gemeend dit hier te moeten zeggen. Mogen krachtiger stemmen dan de mijne luid worden om het grondbeginsel te beschermen, waarmede onze macht om waarlijk goed te doen, naar mijn overtuiging, staat of valt.

Amsterdam, 24 April 1898.

CATHARINE VAN TUSSEN BROEK.

Geachte Redacteur-Gérant!

Als U het mij wilt vergunnen zou ik, bij een zoo bescheiden mogelijk gebruik der beschikbare plaatsruimte, even willen terugkomen op de bedenkingen, door Dr. JACOBS en Prof. TREUB tegen mijn opstel in n°. 14 geopperd. Ik moet daarvoor in herhalingen treden, want in het opstel zelve is op al die bedenkingen reeds geantwoord, maar de lezers van dit *Tijdschrift* hebben sedert 2 April nog wel iets anders te doen gehad, dan precies te onthouden wat ik toen gezegd heb.

Op blz. 657 bespreekt Dr. JACOBS eenige gevallen waarin de geneesheer geroepen zou zijn, preventieve adviezen te geven. Welnu, in al die gevallen kan hij „de overtuiging hebben dat dit met het oog op het voorkomen, „genezen of behandelen van pathol. toestanden wenschelijk is.” Dat die overtuiging in elk dier gevallen door ieder medicus gedeeld wordt, is geen vereischte. Mij bijv. is het niet „bekend dat de meeste moeders op den duur „daartegen niet bestand zijn”, maar wien dat wel bekend is, vindt hierin zijn *medische* indicatie. Wenschelijk ware het intusschen, dat door de meest bevoegden getracht werd, eenige indicaties *vast te stellen*. Bij het verdedigen van het recht der medici om ook buiten medische indicatie in den gang der natuur te grijpen tracht Dr. JACOBS onze vrees voor de dingen, die men in de toekomst van de medici zal gaan vorderen, te bezweren door te wijzen op *de perken der wet* (blz. 658, onderaan). Maar publiek noch medici eerbiedigen die perken, waar de een eischt, en de ander toegeeft, *en met der daad toegeeft*, dat de wet, die den abortus provocatus verbiedt, in naam van „*de zich steeds verjongende en vernieuwende wetenschap*” overtreden worde. En de wet van morgen, éénmaal de vastgelegde wilsuiting der overtreders van heden, zal dan toelaten wat zij thans verbiedt. Wil zij in Amerika niet nu

reeds de medici bevelen om als scherpreecher op te treden? Voor den derden maal wil ik waarschuwen: als wij later gelden *vulgi voluntas suprema lex* worden wij eenmaal gedwongen om als gifmengers op te treden.

Op blz. 659 wordt gevraagd, of het blindelings volgen der plat getreden paden niet een *misdaad* wordt, zoo men weet, dat zooveel vrouwen door abortus provocatus het leven verliezen. „Het moet (mij) toch duidelijk zijn, „dat indien al de doctoren, wanneer het hun gevraagd wordt, adviezen om- „trent praeventieve middelen geven, abortus provocatus in minder dan geen „tijd tot het verleden zal behooren”.

Van deze illusie, die Dr. JACOBS met eenige andere neo-malthusianen deelt, moet ik haar berooven. Zij zou slechts grond hebben, indien er een *onfeilbaar* praeventief middel bestond, dat noch bezwaren, noch gevaren met zich bracht. Thans wordt de abortus illegalis in verreweg de grootste helft van de gevallen teweeg gebracht bij vrouwen, bij wie de praeventieve middelen mislukt zijn, of die ze te lastig vinden; en dit heeft plaats in kringen, die vroeger, voor 10 jaren misschien, niet er aan gedacht zouden hebben. Als de vele collega's die dit kunnen bevestigen maar eens voor de dag wilden komen! Toen werd de abortus gevraagd door wanhopigen. Thans door vrouwen, die in welstand leven, gezond en jong zijn: „wij willen de eerste „jaren van ons trouwen nog wat vrij blijven,” — „. . . anders valt dat net „in de kroningsfeesten” — dat zijn de beweegredenen, waarmede men collega's van ons aan boord heeft durven komen. Zouden die zoogen. vrouwen tot zulke dingen overgaan, als men ze niet eerst doordrongen had van het beginsel, dat het geoorloofd is zijn nakomelingschap kunstmatig te beperken en als haar niet tevens gebleken was de ondoeltreffendheid der praeventieve middelen, die een studentengeslacht, bevoorrecht boven het onze „in de medische leerboeken besproken” vindt?

Mijn „kinderlijke” gedachte, dat de medicus, die op niet medische gronden behulpzaam is met a. c. middelen, a fortiori moet bereid zijn om abortus op te wekken, berust, ik heb het reeds gezegd, daarop, dat leekenhulp bij de eerste niet minder doeltreffend — bij den laatste gevaarlijker is dan geneeskundige hulp. Gelieve ook noot 1) op blz. 529 nog even te lezen. Dr. JACOBS heeft onjuist gedaan, met op blz. 657 haar opvatting een *hoogere* te noemen dan de mijne, en met op blz. 659 te spreken van *misdaad* aan onze zijde. Zoo men elkanders meeningen niet deelt, behoeft men ze nog niet te taxeeren. Dat laat men liever aan derden over.

Prof. TREUB heeft ten onrechte gemeend, dus hij in een dilemma zat. Onvruchtbaarheid is een afwijking van den physiologischen toestand. Prof. TREUB, die als medicus niet de fecundatie tot stand heeft gebracht, maar de pathologische oorzaken die de fecundatie in den weg stonden, heeft opgespoord en verholpen, heeft hierdoor een *medische indicatie* vervuld. Prof. TREUB moge gelooven, neen weten, dat mijn principe „valsch” is, hij heeft het nog maar niet bewezen.

Voel ik dus zijn azijn niet branden, minder aangenaam is het mij, dat hij een pleister, vroeger onbewust door hem op mijn wond gelegd, zoo maar wegrukt, door te zeggen, dat ik in dit *Tijdschrift* „ruimschoots dikwijls” tegen het n.m. te velde trek. Had ik een wenk gekregen van de Redactie,

een verwijt van een tegenstander, ik zou gezwegen hebben. Maar van mijn medestander, op wien ik roem droeg, van een van de weinige Nederlandsche medici, die openlijk onder medici het n.m. bestreden hebben, van den man, die „gelooft, van een sociaal standpunt, dat het n.m. verkeerd zal werken” (*Medisch Weekblad*, 18 Dec. 1897) van hem valt het mij *erg* tegen. Is dat dankbaarheid voor mijn onverpoosde verdediging van *zijn* denkbbeelden? Ik heb het niet voor mijn plezier gedaan, en zal met blijdschap mijn pen nederleggen als allen, die het met ons (Prof. TREUB en mij) eens zijn, op hun beurt hun stem verheffen tegen den eenzijdigen invloed, dien men van de overzijde „ruimschoots dikwijls”, maar met minder variatie dan van onze kant, op de denkwijze der Nederlandsche medici tracht uit te oefenen.

Mijn dank, geachte Redacteur-Gérant, voor de zoo bereidwillig verleende ruimte.

Hoogachtend,

P.S. Mijn pleister heb ik er maar weer opgeplakt.

Uw dw.

PINKHOF.

Aan de Redactie!

Vergun mij een paar woorden naar aanleiding van het protest-stuk van Dr. ALETTA JACOBS over mijn bestrijding der facultatieve steriliteit. Veel heb ik er niet op te zeggen, en ik zou mij misschien geheel van dupliek hebben onthouden, wanneer Dr. JACOBS mijn stukje goed had gelezen. Dit is echter blijkbaar niet het geval, getuige haar toornen over het citaat uit de September-vergadering van 1886, waarin zij ten onrechte een „strijdmiddel van be„denkelijk allooi” vindt. — Ik heb getracht volkomen objectief te zijn en niemands overtuiging te krenken, en meen dit te hebben bereikt. De geïncrimineerde zinsnede druk ik hier nogmaals af:

„In een korte inleiding wees ik er op, dat er toen nog een zekere terug„houdendheid in de geneeskundige wereld bestond ten opzichte van de „quaestie der kunstmatige onvruchtbaarheid en zocht er een verklaring voor „in het feit, dat de voorbehoedmiddelen thuis behoorden in het duister „gebied der geheime geneeskunst, een gebied dat alleen geëxploiteerd wordt „door onbevoegden en kwakzalvers en waarbinnen de *médecin qui se respecte* „zich liever niet waagt.”

Wanneer Dr. JACOBS haar herinnering raadpleegt, dan moet zij zich wel te binnen kunnen brengen dat in 1886 de appreciatic der a. c. middelen inderdaad aldus was. En wanneer haar herinnering haar in de steek laat, dan kan wellicht het feit, dat Dr. MENSINGA noodig vond zijn brochures *gecacheteerd* en onder een pseudoniem in de wereld te sturen, haar het toenmalig standpunt der medische wereld tegenover de P. S. in het geheugen terug roepen. Een ander blijk dat Dr. JACOBS niet goed las, vind ik daarin dat zij de voorstelling geeft alsof mijn betoog het resultaat eener 15-jarige observatie zou zijn, terwijl ik uitdrukkelijk op den voorgrond gesteld heb dat ik eerst sedert Mei 1896 gegevens daarvoor had verzameld.

Over de wetenschappelijke waarde van mijn stukje met Dr. JACOBS in debat